

Există un timp al tuturor lucrurilor*

Pentru toate există un timp. Nu-l vedem cum trece pe lângă noi și ne trezim că s-a scurs pe nevăzute, pe nesimțite, pe neauzite. Să-l reconstitui e foarte greu, chiar dacă te sprijini pe imagini immortalizate, pe confesiuni pe suport electronic, pe tipărituri ori foi învechite.

Poeții percep timpul prin numărul cărților care se adună și dau mărturie. E tot ce rămâne. Din când în când le mai cercetezi și încerci să reînvi secunde. Niciodată la fel.

Autoarea de față, într-un efort artistic, încearcă imposibilul: să oprească timpul să îmbătrânească în propriul trup și propriul suflet. Timpul îi dă de veste inexorabil.

În încercarea sa a îmblânzi timpul și de a-l supune, poeta folosește toate tertipurile feminine: îi aduce ofrande, îi presară calea cu versuri nemuritoare, îl invită la întâlnire și se agată zdravăn la brațul timpului prezent. Nici un aspect nu e de neglijat. „Anii mei strigă după ajutor“ – spune poeta.

Între tot ce a trăit și ce a rămas pentru ziua de azi, poeta întinde poduri de speranță, pentru bruma de realitate care i-a rămas intactă: *Fericirea depinde de spondiloza cervicală, / de creșterea glicemiei! / Atacurile de panică deschid portaluri / dinspre prezent înspre trecut / și dinspre trecut spre viitor. / Magiumul copilăriei fierbea pe pirostrii. / Mestecam cu linguroiul de lemn / de patru ori pe oră, / măsuram timpul cu un fus / înfipt în mijlocul unui cerc / tăiat în patru ca o mămăligă. / În fierberea aceea întunecată / imaginam iaduri și judecata de apoi. / Ne-am urcat fără bilet în tramvaiul 45, / am deschis cu pila de unghii / Cutia Pandorei traversam pe roșu / până ce iarna năvălea peste noi (Eu și jumătatea mea de viață). Prezentul, sau ce a rămas din prezentul trunchiat, vinovat de grăbire. Și pentru că nu mai avem / nimic interzis de făcut / spate în spate, / fiecare pe partea sa de viață, / înghițim pastilele (idem).*

Cartea este o călătorie inițiată în sine, un bilanț provizoriu care nu mai poate aștepta: *Spre propria-mi sihăstrie / pornesc împreună cu mine. / Am de făcut drum lung. / Cobor dintr-o închipuire, / mă urc în alta (Libertatea). Nici măcar omul nu se cunoaște suficient pe sine. Nici ceilalți nu-l cunosc. Numai lui Dumnezeu nu-i poți ascunde nici o celulă. El te știe perfect și e o utopie să crezi că te poți sustrage. Dar merită să înaintezi în cunoaștere pentru a descoperi „li-*

bertatea dinlăuntrul tău“.

Un foarte frumos tablou din copilărie îi aduce pe retină chipurile: mamei, al tatălui, al fraților, cu viața și jocurile lor simple și muncile pe lângă casă: *Noi trei stăteam, la răcoare, vara. / Jucam țomanap-ul cuvintelor / din ziarele puse în geamuri. / Dezghiocam porumb, / scărmanam lână, strujeam pene, / pe rând citeam tare / din cărțile lui Jules Verne, iarna (Maci și albăstrele i se închinau).*

Autoarea cultivă o poezie a concretului, pe care-l împodobește în straie invizibile de lumină, inefabile. Versurile ei au o calitate în plus față de cele ale poezilor de azi. Îți stârnesc lacrimile, îți cheamă amintirile și te fac să te transpui într-o lume prin care și tu ai trecut, poate prea repejer, dar cu aceleași mirări și fascinații copilărești.

Un strop de ironie duioasă străbate versurile și te face să zâmbești nostalgic. Lumea trecută ți se deschide ca un film vechi, fără sonor, cu stopcadre pe unele amintiri mai pregnante și flash-back-uri pe chipurile dragi, pe măsură ce ochii ți se închid, a visare. *„Tata și-a găsit o gazdă ieftină / unde, în cer: / Mama e din ce în ce mai copil. / Nici un copil nu crede / că bătaia e ruptă din rai“ (Maci și albăstrele i se închinau).*

Generalizând un portret al măicuței, ea-l singularizează prin nota de omenesc care-l definește. Deși mama nu poate fi decât una, ea seamănă cu toate mamele din lume. *Bate vântul dinspre cimitir / înspre grădina publică. / Măinile pătate și moi / de la coate în jos tremură, / mănâncă foarte puțin, / leagănă foamea ca pe o păpușă. / Trebuie să stau mereu cu ochii pe ea. / Mi-am luat în serios rolul de mamă / și ea pe cel de fiică. / Are mereu gura plină de cuvinte / le adună cu limba / înainte de a vorbi le ordonează. / În ochiul cu degenerescență mulară / se pietrifică o lacrimă. / Poartă peste capotul din stambă / trecut. / În fiecare noapte puse la presat / între cer și iarbă ea, eu și luna. / Stăm pe băncuță / lângă tuțele de regina nopții. / La picioarele noastre teama se gudură. / De la un timp / nu mai vrea să intre în casă. / Aude peste tot trosnituri, / vede în oglinzi / îngrămădite o mulțime de lucruri / și oamenii care nu mai sunt. // E trecut de miezul nopții. / Undeva în beznă cântă o cucuvea. / Mi-e somn. / Câteva stele îmi gâdilă fruntea. / Aș vrea să mă schimb de ziua de ieri. / Mama e din ce în ce mai mică. / Mi-e teamă că în noaptea asta / o voi naște aici în iarbă (Trebuie*

să stau mereu cu ochii pe ea).

Din toate ființele și fenomenele în care s-ar putea preface, autoarea preferă să se transforme în Lumină: *„Într-o dimineață am hotărât / să mă fac Lumină!“.*

Împletind în chip fericit concretul cu inefabilul, Dorina Stoica reușește să creeze tablouri de cuvinte admirabile, pline de sevă poetică, mici povestiri legate de familia ei și de tot ce o înconjoară.

Finalurile sunt adeseori surprinzătoare, deconcertante. Dar cel mai bine îi reușesc autoportretele, care devin texte emblematice: *În fiecare noapte / caut locul unde am plâns. / În fiecare noapte / caut locul unde am râs, / unde am iubit, m-am rugat. / Mă culc vară, / mă trezesc toamnă. / Îmi cad frunzele, / mă fac iarnă. / Sparg între dinți tăcerea. / În palmele mele / înfloresc și se trec / ghiociei, trandafirii, / regina nopții, crinii / crăițele și crizantemele. / E atâta viață / și atâta moarte / înlăuntrul meu. (Anotimpuri).*

Un dialog continuu, un fel de colocviu cu mama ei, în care amintirea se împletește cu prezentul, întrețese poeta, ca pretext pentru confesiune. *„Peste amintiri se întinde noaptea, / mă învelesc cu pătura veche. / Prin găuri făcute de molii / privesc luna. Adorm. // Mama începe de la un metru cincizeci / și crește până mă întrece. / Ochii ei înverzesc în fiecare primăvară. / Noi două nu ne-am înțeles niciodată! / M-am făcut mare, mamă! / În mine îmbătrânește timpul, / picioarele învață pantofii noi să meargă. / Supărată plec întotdeauna prima. / Cu plânsul în bagaj călătoresc. / Poposesc la câte-o mănăstire. / Mă rog pentru iertare. El mă iartă / Precum și noi iertăm greșitălour noastre.“ (Timpul ce îmbătrânește în mine).*

Fără a simți, câtuși de puțin, vreo umbră de regret, poeta folosește, în câteva rânduri, termenul „foame“, cu tot ce decurge din el, amintind jinduirile copilăriei, când pâine nu era în casă și tata întârzia: *„Se lasă înserarea peste foame. / E ziua de lichidare, / Tata nu mai vine. / Spuneți-vă rugăciunea de seară și / mergeți la culcare, în seara asta / nu avem pâine. / Adorm cu spatele la Dumnezeu. / Foamea stă trează. / Lacrimile au gust de pâine“ (Pâinea seamănă cu Anușca).*

Așa cum am mai afirmat, autoarea are o relație specială cu Timpul: *„Timpul meu și-al tău vor încolți / pe-un câmp cu maci, o mare de visări /*

În vreme ce alții se nasc pentru-a muri, / noi vom muri mereu spre a ne naște / din apa ploii și apoi din Duh. / În nopțile fierbinți de vară pe cer / fără de număr stele și-n iarbă licurici. / Înmiresmată liniștea-i rotundă... / Puși la uscat pe colțul lunii, nori. / Am început să semăn cu o ploaie, / lăsând în urmă vara, curcubeu. / Timpul îmi curge lin și monoton / dintr-un capăt în celălalt al zilei. / Al tău dinspre zi înspre noapte, / al meu dinspre noapte spre zi. (Am început să semăn cu o ploaie).

Poezia Dorinei Stoica își face loc cu hotărâre, într-o lume obscură și nepăsătoare. Este bagajul ei, pe care-l va cărași pe drumul vieții și care o va însoți până la sfârșit, în marea călătorie. Este tot ce-i trebuie ca să ajungă la destinație.

În autoportrete, se remarcă autoironia, maliția, surâsul amar, o oarecare doză de umor. Și totuși, spune: „Cu sufletul în pumn fremătând, ning“ (Secrete de față bătrână).

La Dorina Stoica, supranaturalul vine firesc și se pliază peste natural, așa încât, nu mai este loc de mirare: *Întind pe pâine visele și mușc. / La cină prin ușile încuiate tânăr / și nerăstignit intră Dumnezeu // (...)// Luciditatea se vinde pe sub mână. / Moartea a făcut rost de bani / pentru proteză dentară. / Ridicolul nu mai cenzurează nimic. / În timp ce privim poza / Iisusului cel blând răstignit, / ronțaim ultimele bucățele de Lumină. / Alergăm prin țară după un Dumnezeu / devenit sfinte moaște / și căutam înger pe listele electorale (Tânărul vecin cântă).* Multe elemente liturgice străbat poezia: smirnă, cartea de rugăciune, pâinea euharistică, ruga, închinăciunea, crucea.

Cu multă onestitate, autoarea se destăinuie, ca să nu existe nici un echivoc: *Sunt un fir de iederă. / Amintiri, doruri, / lacrimi prin crăpăturile / din zidurile orașului meu. / Frunzele au acoperit totul. / Plec sau rămân? // Privesc în jur nicio inimă / în care să-mi înfig / rădăcinile singurătății. / Nu mă uit / la filme de dragoste. / Nu compun poezie de dragoste. / Nu citesc / romane de dragoste. / Nu primesc / flori. / Nu trimit / scrisori de dragoste. / Hrănesc un poet sărac / alungat de la toate / iarmaroacele unde omenia / se vinde pentru un vot (Nu compun poezie de dragoste).*

Și despre singurătate poeta are o părere proprie, dar, dintre toate, singurătatea în doi este cel mai greu de suportat: *Nu mai suntem cei de ieri. Din noi / lipsesc o mulțime de bucăți. / Fiecare ghemuit în trupul său, cu su-*

fletul mânjit de tristețe / bem cafeaua amară din ceștile / pe care scrie „Love you“. / A mea pe jumătate plină, / a ta pe jumătate goală. / Peste pustiul singurătății în doi / îmbrăcăm zdrențele murdare / ale lumii și împingem viața înainte (Love you).

Poeza ne acordă încredere și ne oferă sufletul ei să-l descoasem, să-l pipăim, să-l cercetăm, vădește faptul că ne consideră aidoma ei, inclusiv în iubirea de frumos, în împărțirea singurătății pe felii, pe cutiute din plastic ori de carton, pentru a o păstra cât mai bine: *Rochia nouă cusută din doi metri / de singurătate trasă direct pe piele, / va ține cald? Cu anotimpurile / împachetate în geamantane aștept / un taxi. Mă mut din lumea ce seamănă / tot mai mult cu un sat troienit, / în pântecul mamei mică, / mică, de nu mă văd nici eu. / Nu-mi place să plec noaptea la tren. / Inima toacă de biserică, bate. / În gară, un cățel & o cerșetoare / mă privesc muștrător. Arunc la coș / mototolite așteptările, promisiunile. / În buricele degetelor / mă furnică poezii. (O dată la șapte ani).*

Dorina Stoica este o persoană profund religioasă. Legătura ei intimă cu Dumnezeu o susține și o inspiră. În cărțile sale, Dumnezeu e prezent în toate textele și nu poate fi scos. O spune fără trufie, cu fermitate și evlavie adâncă. Indiferent de reacția oamenilor, ea-și urmează traseul spiritual, sporindu-și darurile, cu pietate și smerenie, mulțumindu-i lui Dumnezeu că i-a dat prilejul să-L vestească, să-L cânte și să-i arate recunoștință.

Un eventual Crez poetic, sună astfel: *Se freacă de picioarele mele, / apoi mi se așează în brațe ca / o pisică. O mângâi, o respir, o gust, / îi dau voie să stea strâns lipită de mine / în dreptul inimii. Îmi suflă în față cuvinte. / O prind și o țin de cap cum ții un șarpe. / Uneori are numai câteva versuri, / alții parcă nu se mai termină. / De fiecare dată e diferită, / nespul de frumoasă, / melodioasă cu rimă, / ori cu vers alb, / glumeață, / nervoasă, / jucăușă, / aiurită, tristă, / banală, / stupidă, / încălțată. // Alții e revoltată și se / învârte ca un cuțit în rană. / Atunci o urăsc și fug de ea. / Mă ascund. Îmi trag noaptea / peste cap și plâng. I se face milă / de mine, mă ia în brațe / și mă învață rugăciuni. // Poezia mea e o creatură / ce umblă aiurea prin casă, / prin pod, prin beci. / Se ține șcai de mine ca o umbră, / ca o umbră a umbrelor / ce umbrește toate umbrele / umbrelor (Poezia ca o umbră).*

Și un crez literar, adaptat, parafrază a Crezului religios, de data

aceasta, dedicat lui Eminescu: **Crez într-unul**, Poet Național / Mihai Eminescu, / Domn al cuvântului / mai presus de cuvânt, / Poet al tuturor / celor văzute și nevăzute, / Născătorul poeziei românești. // Care s-a zămislit / din oameni credincioși, / din apa limpede a izvoarelor, / din munții Carpați, / din Harul divin, / din oase domnești / de Sfinți Părinți / pe plaiuri mioritice. // Poet adevărat, / cuvânt din cuvânt românesc, / vers cu sunet de nai și culoare / cerească de floare albastră. / Adânc precum / lacul codrilor de-aramă, / de luceferi mai sus, / mai presus! // **Cel de o ființă** cu poezia / din care ne adăpăm / toți însetații de frumos, / s-a pogorât din ceruri, / s-a întrupat și s-a / făcut om și poet / cu nume de înger. // L-au răstignit / și încă-L răstignesc, / **Intru iertarea păcatelor** / acestui popor. / Va sta pe tronul slavei / să judece viii și morții, / închinat și slăvit, / va învia întru / cuvânt românesc / pentru a noastră înveșnicire. / Amin, Amin. („Crezul“ pentru Eminescu).

Și nu se putea ca nostalgia dulce-amăruie să nu-i năpădească ființa, la gândul casei părintești: „M-așteaptă-n grădina de la țară părul aproape / uscat și nucul cu umbra-i bogată ce făcea / an de an o căruță de nuci, gârbovită / casa bătrână și mărul cu mere / roșii domnești, sub care / în nopți lungi de vară / bunica depăna frumoase / povești. Acum e în ceruri bătrâna și / nu mai e nici fântâna cu apă sălcie, din / care scoțeam în copilărie câte un petic de cer“ (Nostalgie).

În finalul cărții, autoarea demonstrează că știe ce este și că și-a înțeles misiunea de om care aduce lumina în suflete: *Eu sunt un surâs și-o mânie, / cânt de vioară sunt, / poem scris pe hârtie / și încă mai sunt, / ciocârlie, vultur, / porumbel alb și pur, / lacrimă, dar și veselie, / strigăt de durere sunt / și murmur. / Sunt rugăciune adâncă, / ispită, păcat, nisip, / o piatră din stâncă, / fântână cu apă curată, / izvor în pustie de arșiță secă. / Sunt cântec molcom, poezie. / Sunt om trecător pe Pământ, / mă-nalț prin Cuvânt. / SUNT! (Sunt).*

Ultima secvență lirică, intitulată „Mi-e toamnă. În mine cuvintele tac“, este alcătuită din distihuri albe, traduse și în limba italiană, de Rodi Vinau.

Cezarina ADAMESCU

* Dorina Stoica, **Timpul ce îmbătrânește în mine**, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2018